

Nr 269

Av herr **Johansson** i Dockered m. fl., *angående ungdomens fostran till psykisk och fysisk hälsa.*

(Lika lydande med motion nr 296 i Första kammaren)

Vår ungdoms psykiska och fysiska hälsa är en angelägenhet värd all omsorg från samhällets sida. Det finns tendenser som tyder på att samhällsutvecklingen ställer nya krav på de samhälleliga åtgärderna på detta område. Ungdomens psykiska och fysiska hälsa är i mycket ett uppfostringsproblem. Skolan intar därför i sammanhanget en nyckelposition.

Det är ett obestridligt faktum att den psykiska ohälsan är en folksjukdom, som i väsentlig utsträckning kan föras tillbaka till förhållanden under barnaåren. Man beräknar att 20 barn av 100 i dag är psykiskt störda. Att förebygga mentalsjukdom och att hjälpa och leda ungdom med psykiska störningar till ett människovärdigt andligt klimat bör följaktligen vara en mycket betydelsefull angelägenhet. Hjärtsjukdomar, magsår och andra sjukdomar med helt eller delvis psykiska orsaker visar också en ökande tendens.

Det råder ingen tvekan om att man här rör sig på ett område där mycket finns att göra genom en förbättrad uppfostran. Samma torde förhållandena vara beträffande en rad fysiska sjukdomar. Ett problem av skrämmande omfattning är t. ex. cariesproblemet. Det har beräknats att mer än 90 % av de svenska barnen lider av tandröta. Orsakerna härtill är säkerligen flera, men det moderna samhällets kostvanor torde i väsentlig utsträckning vara orsaken. Bättre kostvanor är också något som kan åstadkommas genom en bättre anpassad uppfostran.

Alkoholfrågan förefaller alltmer brännande bland ungdomen. Det beräknas att sedan mitten av 1920-talet andelen fyllerister bland ungdom i åldern 15—18 år tredubblats. Ett markant inslag i utvecklingen på detta område är även den starka ökningen av kvinnornas alkoholkonsumtion. Det förefaller även som om rökarna blir allt fler och att rökvanorna blir allmänna i allt lägre åldrar liksom bland kvinnorna. Thinner sniffning, narkotikamissbruk och missbruk av receptbelagda preparat förefaller att bli allt vanligare bland ungdom.

Till denna symptombild hör även den ökade ungdomsbrottsligheten och könssjukdomarnas ökade utbredning framför allt bland tonåringarna. Det räcker helt naturligt inte att hänvisa dessa problem till ungdomsvård, hälso-

och sjukvård. De förebyggande åtgärderna måste i ökad utsträckning uppmärksammas. Problemens allvarliga natur kräver uppenbarligen kraftanstängningar från samhällets sida, varvid man ständigt bör sträva efter att förbättra möjligheterna till fostran av ungdomen inför de nya krav som samhällsutvecklingen ställer.

Skolan intar i detta sammanhang som sagt en nyckelposition. Med den nioåriga skolpliktens genomförande och med gymnasier och yrkesskolornas ökade kapacitet kommer skolans roll som fostrare att ytterligare förstärkas. När det direkt gäller undervisning och information kring frågor som angår ungdomens fysiska och psykiska hälsa bedrivs den vanligen under ämnet biologi med hälsolära i våra skolor. Det är denna undervisning som vi för vår del vill betrakta som grundläggande för hela detta problemkomplex, därför att det är uppenbart att man genom saklig information och upplysning kan grundlägga en positiv attityd hos ungdomen till dessa frågor. Denna attityd är sedan av avgörande betydelse för andra inslag i ungdomens fostran till psykisk och fysisk hälsa. Utan en positiv attityd från ungdomens sida till hela detta problemkomplex kan de bästa intentioner inom andra avsnitt av ungdomens fostran vara dömda att misslyckas. Vi menar alltså att det faktiska kunskapsunderlaget från ungdomens sida för att kunna förstå det allvarliga i dagens situation på dessa områden är alltför svagt och att man står främmande inför många samhälleliga åtgärder helt enkelt därför att man saknar den elementära kännedomen om skilda företeasers orsak och verkan.

Inom ämnet biologi med hälsolära t. ex. på enhetsskolans högstadium skall undervisningen »ge eleverna en elementär kunskap om djurens och växternas byggnad och livsfunktioner, om människans anatomi och livsförhållanden samt de vanor, som är ägnade att bevara och stärka hälsan». Det kan starkt ifrågasättas om inte kunskapen om människan är så betydelsefull att detta ämnesområde borde behandlas fristående eller i varje fall tillmätas större betydelse på skolans skilda områden än vad som nu vanligen är fallet. Vid upprättandet av läroplaner borde dessutom, oavsett om hälsolära göres till ett fristående ämne eller ej, möjligheterna till att levandegöra ämnet genom grupparbete och studiebesök etc. beaktas och timantalet ökas.

Den grundläggande frågan i detta sammanhang är emellertid tillgången på kompetenta lärare. Yngre biologilärare med akademisk examen har vanligen inom zoologiens ram läst fysiologi där, jämte zoofysiologi, även en del humanfysiologi innefattas. Till detta kan man lägga den kompletterande hygienkurs omfattande 20—40 timmar, som emellertid hittills inte varit föremål för kunskapsprövning. I förhållande till den betydelse som detta ämne måste sägas ha för undervisningen är tydligen avvägningen i lärarutbildningen mindre god och bör bli föremål för en översyn. Det kan också ifrågasättas om inte hälsoläran snarast bör erhålla ställningen av jämbördigt akademiskt läroämne.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställes,
att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla
att frågan om möjligheterna till ungdomens fostran till
psykisk och fysisk hälsa blir föremål för allsidig utredning
och att därvid särskilt skolans roll i sammanhanget upp-
märksammas samt
att frågan om en ändamålsenligare utbildning av de lära-
re som har det direkta ansvaret för ungdomens fostran till
psykisk och fysisk hälsa därvid utredes med största skynd-
samhet i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 25 januari 1961

Robert Johansson
i Dockered

Märta Boman

Eric Nelander

Bertil von Friesen

Lisa Johansson